

**Рівненський державний гуманітарний університет
Рівненський інститут слов'янознавства
Київського славістичного університету**

**До Британі
РІСКУ**

СЛОВ'ЯНСЬКИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

Випуск 9

Серія „Історичні та політичні науки“

Рівне – 2010

Рецензенти: Фісанов В. П. – доктор історичних наук, професор
Бойко О. Д. – доктор політичних наук, професор

Редакційна колегія серії „Історичні та політичні науки”:

Головний редактор: Троян Сергій Станіславович – доктор історичних наук, професор;
Заступ. головного редактора: Тихомирова Євгенія Борисівна – доктор політичних наук, професор;
Відповідальний секретар: Черній Валерій Альбертович – кандидат історичних наук, доцент;
Члени редколегії: Алексеев Юрій Миколайович – доктор історичних наук, професор;
Льюшин Ігор Іванович – доктор історичних наук, професор;
Киридон Алла Миколаївна – доктор історичних наук, професор;
Постоловський Руслан Михайлович – кандидат істор. наук професор;
Стоколос Надія Георгіївна – доктор історичних наук, професор;
Швецова-Водка Галина Миколаївна – доктор історичних наук, проф.;
Шелюк Людмила Олександрівна – кандидат історичних наук, доцент;
Гон Максим Мойсейович – доктор політичних наук ;
Ткач Олег Іванович – доктор політичних наук;
Федуняк Сергій Георгійович – доктор політичних наук, професор;
Шугаєва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор;
Юрченко Сергій Васильович – доктор політичних наук, професор

Слов'янський вісник: збірник наукових праць. Серія „Історичні та політичні науки” / Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету – Випуск 9. – Рівне, РІС КСУ, 2010. – 197 с.

Друкується за ухвалою вчених рад Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету (протокол № 10 від 27 жовтня 2009 р.) і Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 30 жовтня 2009 р.)

Співзасновники: Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету і Рівненський державний гуманітарний університет

Ресстраційне свідоцтво наукового збірника №4757, серія KB від 22.12.2000

Збірник затверджено постановою президії ВАК України від 14 квітня 2010 р. №1–05/3

У збірнику висвітлюються питання історії та політики слов'янських країн. Важлива увага приділена проблемам української історії, що осмислюються як у контексті розвитку інших слов'янських народів, так і в загальноцивілізаційному руслі. Розрахований на науковців, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами всесвітньої та української історії, політології та міжнародних відносин.

Адреса редакції:
м. Рівне, 33001, вул. П. Могили, 28
тел. 63 – 16 – 63
www.rissksu.rv.ua
e-mail: riss@rissksu.rv.ua

Філоретов В. М. ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ТРУДОВОЇ ІМІГРАЦІЇ У ФРН У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1970-х рр.....	72
Ходченко О. Є. КОЛОНІЗАЦІЯ КАНАДСЬКИХ ПРОВІНЦІЙ САСКАЧЕВАН І АЛЬБЕРТА МЕНОНІТАМИ У 1891 – 1918 рр.....	76
Чигир К. О. ДІЇ США НА ШЛЯХУ СТВОРЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРОТИРАКЕТНОЇ ОБОРОНИ.....	84
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ.....	91
Бояківський Л. С. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ДІЇ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ БУДІВНИЦТВУ ПІВНІЧНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ГАЗОПРОВОДУ.....	91
Василенко С. Д. ПРАВА ЧЕЛОВЕКА В УКРАИНСКОЙ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ МЫСЛИ.....	95
Доценко К. О. ПИТАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ НАЦІЙ НА ТЛІ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	104
Кац Е. Я. ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПОЛІТИЦІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.....	112
Крет О. В. ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ.....	120
Крет Р. М. БІЛОРУСЬ І УКРАЇНА В РЕАЛІЯХ СХІДНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	126
Оверчук О. В. НЕПОЛІТИЧНІ ПРОТЕСТНІ РУХИ УКРАЇНИ.....	135
Самчук Т. М. ДЕРЖАВНІ КОРДОНИ: ПОНЯТІЙНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР.....	139
Рихтик К. І. “ГАЗПРОМ” У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.....	144
Сидоров Д. А. НУЖНО ЛИ ШОС РАСШИРЕНИЕ?.....	148
Тихомирова Є. Б. МІЖНАРОДНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИ: ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНОЇ МИРОТВОРЧОСТІ.....	152

О. В. Крет

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

Автор досліджує процес інституалізації транспарентності влади в Україні, що виражається у створенні різних структурних та організаційних форм і механізмів забезпечення транспарентності влади. Вона констатує, що на рівні центральних, регіональних і місцевих владних структур діють різні типи підрозділів, які дозволяють досягти певного рівня транспарентності діяльності влади. Наявність різноманітних структурних підрозділів в органах влади і місцевого самоврядування дає можливість реалізовувати транспарентність влади систематично і послідовно, сприяє певній уніфікації технологій забезпечення транспарентності влади та їх оптимізації.

Ключові слова: транспарентність влади, інформаційні та інформаційно-аналітичні управління і служби, управління зі зв'язків з громадськістю, прес-служба, інформаційна відкритість.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНСТИТУАЛЬНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ УКРАИНСКОЙ ВЛАСТИ

Автор исследует процесс институализации транспарентности власти в Украине, который выражается в создании разных структурных и организационных форм и механизмов обеспечения транспарентности власти. Она констатирует, что на уровне центральных, региональных и местных властных структур действуют разные типы подразделений, которые дают возможность достичь определенного уровня транспарентности деятельности власти. Наличие разнообразных структурных подразделений в органах власти и местного самоуправления способствует систематической и последовательной реализации транспарентности власти, содействует определенной унификации технологий транспарентности власти и их оптимизации.

Ключевые слова: транспарентность власти, информационные и информационно-аналитические управления и службы, управление по связям с общественностью, пресс-служба, информационная открытость.

FORMATION OF THE INSTITUTIONAL COMPONENT OF TRANSPARENCY UKRAINIAN AUTHORITIES

The author research the process of institutionalizing transparency of power in Ukraine, which is expressed in the creation of various structural and organizational forms and mechanisms to ensure transparency in government. She noted that at the central, regional and local authorities operate different types of units, which provide an opportunity to reach a certain level of transparency in government. The presence of various departments in government bodies and local self-government contributes to a systematic and consistent implementation of the transparency of government; promote unification of certain technologies of power and transparency of their optimization.

Key words: transparency of government, information and information-analytical management and service management of public relations, press office, information openness

Актуальність дослідження обмовлена, по-перше, транспарентністю влади як домінантним чинником майбутнього розвитку політичної системи України, по-друге, потребою вивчення різних складових транспарентності української влади, зокрема, інституальної, що нами трактується як пріоритетна компонента «транспарентизацію владних структур» [1, с. 10].

Ступінь розробленості проблеми визначається тим, що окремі проблеми інституалізації транспарентності влади стали предметом осмислення у працях і українських науковців. Так, Н. Дніпренко виявляє сучасні тенденції інституалізації суспільних комунікацій та шляхи інституалізації діалогу влади і суспільства, що, на наш погляд, логічно підводить і до проблеми інституалізації транспарентності влади [2]. І. Гаврада аналізує еволюцію інституційних механізмів впливу органів державної влади на мас-медіа, рівень прозорості та демократичності державної політики щодо ЗМІ [3, с. 2-3]. Н. Гудима аналізує підходи щодо практичної реалізації принципів відкритості та прозорості в державному управлінні [4]. Проте, можна констатувати, що вивчення інституту транспарентності влади у вітчизняній політичній науці поки що має незначне поширення. Саме тому предметом нашого дослідження стала інституальна складова транспарентності влади, а метою – виявлення структурних і організаційних форм і механізмів забезпечення транспарентності української

лади.

Розпочинаючи з травня 1992 року і до сьогодні у владних структурах України формується система органів, що реалізують транспарентність влади. Можна виділити за їх функціональним спрямуванням такі типи підрозділів, що діють на рівні центральних владних структур і дозволяють досягти певного рівня транспарентності діяльності:

- підрозділи інформування – Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України, Головна служба інформаційної політики Секретаріату Президента України, Управління у зв'язках з громадськістю Уряду України, Департамент інформаційної політики Міністерства закордонних справ України, Інформаційно-довідковий департамент державної податкової служби України, Центр взаємодії із засобами масової інформації та громадськістю СБ України тощо;

- прес-посередницькі підрозділи – Прес-служба Апарату Верховної Ради України, Управління у зв'язках із засобами масової інформації Уряду України, Прес-служба Секретаріату Президента України, Відділ речника МЗС (прес-служба), в обласних управліннях державної податкової служби і СБ України діють прес-підрозділи, Прес-служба у податковій міліції тощо), а також прес-секретарі перших осіб відповідних структур – прес-секретар Голови Верховної Ради України, прес-секретар Прем'єр-міністра України, прес-секретар Президента України тощо;

- Підрозділи із забезпечення діяльності першої керівника структури – відділ документального забезпечення Голови Верховної Ради України, відділ з підготовки матеріалів до виступів Прем'єр-міністра України; служба аналізу та оперативного реагування;

- Підрозділи комп'ютерного забезпечення діяльності владної структури – Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України (Відділи розвитку інформаційних технологій і впровадження, досліджень та перспективних розробок, баз даних нормативно-правової інформації, системно-технологічний, спеціалізованих інформаційно-технічних комплексів), Управління стратегії розвитку інформаційних ресурсів та технологій Секретаріату Кабінету міністрів, Сектор комунікативних технологій у складі Управління у зв'язках з громадськістю Уряду України, Відділ технічного забезпечення висвітлення діяльності Президента України (у складі прес-служби Секретаріату);

- Підрозділи зі зв'язків з іншими державними органами – Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків та Управління по зв'язках з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування Апарату Верховної Ради України; Управління забезпечення зв'язків з Верховною Радою (сектори експертно-аналітичної роботи; сектор організаційного забезпечення розгляду проектів законодавчих актів; сектор моніторингу розгляду проектів законодавчих актів, забезпечення зв'язків з депутатськими фракціями (групами) та забезпечення координації діяльності центральних органів виконавчої влади), Головна служба забезпечення зв'язків з Верховною Радою та Кабміном, Служба забезпечення зв'язків з Конституційним Судом України та представництва інтересів Президента, створених ним допоміжних органів і служб у судах загальної юрисдикції України;

- Підрозділи роботи зі зверненнями громадян – Відділ з питань звернень громадян Апарату Верховної Ради України, Відділ розгляду звернень громадян у складі Управління у зв'язках з громадськістю Кабміну, Сектор роботи із зверненнями громадян апарату Прем'єр-міністра України, Служба з питань звернень громадян Президента України.

Різною мірою такі види підрозділів представлені і на інших владних рівнях. Зокрема, в окремих міністерства і відомствах, спеціалізованих державних установах також є структури, здатні забезпечувати їх транспарентність: МЗС – Департамент інформаційної політики, Податкова адміністрація України – Інформаційно-довідковий департамент державної податкової служби (зокрема, в його склад входить 9 відділів з надання відповідей на запитання платників податків та відділ інформаційно-технічної підтримки тощо), СБУ – Центр взаємодії із засобами масової інформації та громадськістю СБ України, в обласних управліннях СБ діють прес-підрозділи.

Подібні органи мають регіональні і місцеві владні структури: – Головне Управління з

питань внутрішньої політики та інформації і Відділ забезпечення діяльності керівництва облдержадміністрації апарату обласної державної адміністрації (Рівненська ОДА), Департамент інформаційної політики, що включає відділи взаємодії з громадсько-політичними організаціями; організаційної роботи; сектор інформаційно-аналітичної роботи, і Відділ звернень громадян (Луцька міської ради), Відділ у справах преси та інформації і Сектор з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю (Апарат Костопільської районної державної адміністрації), Сектор з питань внутрішньої політики, зв'язків з громадськими організаціями та засобами масової інформації (Апарат Рівненської районної державної адміністрації), Сектор у справах преси та інформації (Апарат Сарненської райдержадміністрації).

Аналіз інформаційної діяльності центральних органів влади України показує, що тут існують служби, що здатні забезпечити взаємодію влади та громадськості на принципах прозорості, прозорості, гласності, публічності і підзвітності влади. Вже за даними дослідження 2003 р., більшість (82%) органів виконавчої влади України створили структури з питань взаємодії зі ЗМІ та зв'язків з громадськістю. Решта мали у своїй структурі підрозділи з іншими назвами і завданнями, на які покладено функції зв'язків з громадськістю [5, с. 5]. Сьогодні кількість таких підрозділів, очевидно, стала ще більше.

Сутність, структура, функції і характер діяльності підрозділів, здатних забезпечувати прозорість відповідних владних структур, часто залежать як від особливостей інституту влади, його територіальної належності, так і від керівників, що очолюють ці структури. Основні ролі, визначені респондентами в ході дослідження 2003 р. зводяться загалом до кількох основних позицій: поширення інформації про владну структуру – 57% відповідей; роль групового фасилітатора – 9,5%; роль збирача (узагальнювача) інформації (тобто роль інформаційного ресурсу для владної установи – 7,1% підрозділів; роль речника, посередника – 4,8%; роль технічного ресурсу – 2,4%; інші («іміджмейкерська» роль (всі види діяльності, що впливають на громадську думку; „інформаційний шлюз”; „голос установи”); роль систематизатора, аналітика, ланцюжка, що поєднує владну установу з суспільством тощо) – 14,3% [5, с. 7].

Найважливішими напрямками діяльності таких служб є: інформування ЗМІ про діяльність установи та її керівництва – 76%; інформування громадськості про прийняті рішення – 57%; забезпечення позитивного іміджу інституції та її керівництва задля підвищення рівня довіри громадськості – 55%. Найменш пріоритетними вважаються такі напрями діяльності, як: вивчення громадської думки, адекватна розробка стратегії представлення рішень інституції – 14%, організація проведення консультацій з громадськістю – 12%, організація та проведення консультацій з незалежними експертами та представниками неурядових організацій з певних питань – 7% [5, с. 8].

Серед пріоритетних та важливих напрямів діяльності також виділяються такі: взаємодія з регіонами задля отримання інформації про діяльність органів влади, вивчення громадської думки з наступним урахуванням її в проектах рішень, вплив через громадськість та ЗМІ на прийняття законів і нормативно-правових актів у Верховній Раді, забезпечення внутрішніх комунікацій, залучення громадськості до практичних заходів установи, налагодження добрих стосунків з мас-медіа, інформування широких верств населення про існування таких проблем, з якими пов'язана діяльність установи, реагування на критичні публікації та виступи у ЗМІ, робота зі зверненнями громадян, розвиток правової свідомості громадськості з питань роботи установи, розробка програми поліпшення іміджу установи на 5 років, узгодження з центральними органами влади загальнонаціональної політики та напрямів діяльності щодо співпраці з громадськістю, участь у розробці та реалізації національних програм (наприклад, вступ до ЄС) [5 с. 9].

На жаль, загалом спроможність підрозділів центральних органів влади, що забезпечують зв'язки з громадськістю та ЗМІ, оцінюється як недостатня. Зокрема, це проявляється в наступному:

- основним напрямком роботи з громадськістю залишається інформування про діяльність і рішення органів виконавчої влади: тобто робота з громадськістю здійснюється

одобічно: інформація з установи потрапляє до громадськості. Отримання зворотного зв'язку та залучення громадськості до процесу прийняття рішень практично відсутні або існують у початковому, нерозвиненому стані [5, с. 4, 5];

- часто підпорядкованість підрозділів, які входять до управлінь аналітичної, інформаційної, організаційної роботи, внутрішньої політики або міжнародних зв'язків (тобто не за профілем роботи підрозділу зв'язків з громадськістю) не задовольняє потреби публічності [5, с. 14];

- державні установи перманентно знаходяться у процесі структурної реорганізації, зміни назв і визначення нового статусу підрозділів інформаційних та з питань зв'язків з громадськістю та ЗМІ, що навряд чи може змінити їхнє положення в установі на краще [5, с. 14];

- органи державної влади часто порушують інформаційне законодавство і не відповідають на інформаційні запити громадян (тільки 8,8% респондентів отримали відповіді від органів влади на всі свої інформаційні запити, більше половини опитаних – 50,9% – вказали, що органи влади відповідають на їхні інформаційні запити у 75% випадків, на половину запитів органи влади відповідають 22,8% респондентів, а лише на чверть запитів – 14,0% респондентів, жоден респондент не вказав, що органи влади у 100% випадків задовольняють їхні інформаційні запити, у той же час, 0% запитів задовольнили у 8,8% респондентів, і у більшості випадків задовольняється від 25 до 75% інформаційних запитів до органів влади, що свідчить про те, що органи влади в переважній кількості випадків не надають запитувану інформацію в повному обсязі [6];

- найбільш частим порушенням є те, що фактична відповідь не містить запитуваної інформації – з цим стикалися 77,2% респондентів, на другому місці – повне ігнорування інформаційного запиту – 59,6%, на третьому за частотою згадувань – «орган влади надав інформацію не вчасно», тобто більше, ніж через місяць – з цим стикалися 50,9% респондентів. Незаконна або необгрунтована відмова у наданні інформації як порушення зустрічаються рідше – відповідно 21,1% та 36,8% респондентів, а вимоги занадто високої швидкості за надану інформацію зустрічалися дуже рідко – лише 5,3% респондентів стикалися з цим. Серед «іншого», тобто інших порушень при відповіді на інформаційні запити зустрічалися скарги на недостовірність інформації. Найчастіше відмовляються видавати інформацію про рішення щодо виділення земельних ділянок – 45,6% респондентів вказали на це. Однаково часто відмовляються видавати інформацію про стан виконання бюджету та державних програм і інформацію про рішення щодо відчуження комунальної та державної власності – по 35,1% ;

- серед тих владних структур, що найчастіше порушують право на доступ до інформації є органи місцевого самоврядування (57,9%) та обласні та районні державні адміністрації (54,4%), напевне тому, що до них найчастіше звертаються із запитами. Найменше нарікань на органи центральної влади – Верховну Раду України (3,5%), Президента України (8,8%) та Кабінет міністрів (10,5%). Центральні органи виконавчої влади порушували право на доступ до інформації 21,1% респондентів .

За результатами узагальнення інформаційних запитів під час проведення моніторингу (2005-2007рр.) [7] було встановлено, що найчастіше право на доступ до інформації через інформаційний запит порушують: народні обранці – 71%; Верховна Рада України – 67%; органи прокуратури – 66%; Президент та його дорадчий орган – 65%; Служба безпеки України – 58%; Кабінет Міністрів України – 54%; Державний департамент з питань виконання покарань – 51%. У 2005 р.

Найбільш інформаційне закритими органами були: Служба безпеки України, апеляційні та місцеві суди, органи прокуратури та Державний департамент з питань виконання покарань. Так, жодного запиту не було задоволено Службою безпеки України, в задоволенні 68% запитів відмовила судова гілка влади, а ще 8% запитів органами правосуддя взагалі було проігноровано, прокуратура не надала відповіді на 74% запитів, 58% запитів не було задоволено Державним департаментом з питань виконання покарань. Хоча законами, які регламентують діяльність цих органів, наголошується, що їхня діяльність повинна ґрунтуватися на принципі гласності (інформаційної прозорості) (п. 5 ст. 6 Закону України

«Про прокуратуру», п. 8 ст. 2 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», ст. 3 закону України «Про Службу безпеки України»). Втім, лише Міністерство внутрішніх справ (в порівнянні з іншими правоохоронними та судовими органами) добросовісно в 2005 році виконувало своє зобов'язання щодо надання громадськості інформації про свою діяльність, тобто дотримувалося положення, передбаченого ст. 3 Закону України «Про міліцію», згідно з яким «діяльність міліції є гласною. Вона інформує громадські організації, населення про свою діяльність, стан громадського порядку та заходи щодо його зміцнення».

Найбільш інформаційне відкритими органами державної влади в 2005 р. виявилися центральні органи виконавчої влади, крім того, запитувана інформація була надана Рахунковою Палатою України та Конституційним Судом України. Проте, вже в 2006 отримати інформацію про діяльність центральних органів виконавчої влади стало більш складно. А Рахункова палата України та єдиний орган Конституційної юрисдикції взагалі відмовились надавати запитувану інформацію. Зокрема, єдиний орган Конституційної юрисдикції відмовився надати інформацію щодо кількості звернень громадян та юридичних осіб до Конституційного Суду, а також інформацію щодо кількості винесених ухвал про порушення справи та про відмову у порушенні справи. Саме відповіді на інформаційні запити Конституційного Суду України є лакмусовим папірцем в перевірці транспарентності всього державного механізму, адже саме останній посідає головне місце в механізмі захисту прав особи, зокрема й права на інформацію.

Позитивною тенденцією 2006 р. дослідники вважають кількість належних відповідей на інформаційні запити, що були адресовані правоохоронним та судовим органам. Таким чином, в рейтингу інформаційної відкритості 2006 року перше місце посіла судова гілка влади, друге місце по кількості задоволених запитів зайняли місцеві органи виконавчої влади, а третє місце в цьому рейтингу отримала Національна Рада з питань телебачення та радіомовлення.

Значну роль у допомозі владним органам покращувати інформаційну діяльність на місцевому рівні сьогодні грають громадські утворення. Виконуючи завдання контролю влади, вони сприяють поінформованості громадськості з питань діяльності влади. Так, Карпатське агентство прав людини «Вестед» під час позачергових виборів до Верховної Ради України 30 вересня 2007 року зустрілося з реальною загрозою того, що представники угорської національної меншини не зможуть проголосувати через виключення із списків виборців за даними прикордонної служби. Так, тільки у м. Берегове (центр округу) Округова виборча комісія № 69 повинна була виключити 10500 з 18800 виборців. Причинами цієї події стало те, що угорці були на недостатньому рівні поінформовані про необхідність здачі зворотних корінців при в'їзді в Україну і як оскаржити виключення зі списків виборців. Це підтвердило нагальну необхідність у функціонуванні організацій, які інформуватимуть громадян про їх права, в тому числі рідною мовою, і надаватимуть допомогу в реалізації цих прав [8].

З 2005 р. на базі агентства «Вестед» розпочало діяти Бюро інформування громадян (БІГ), в якому було би можна безкоштовно отримати інформацію або консультації про права та обов'язки громадян, і в разі необхідності правову допомогу. Станом на 01.09.2008 року клієнтами Бюро інформування громадян було 1613 громадян. Безкоштовне інформування громадян про їх права і надання допомоги в реалізації цих прав системно здійснюється також регіональними партнерами агентства БФ «Едванс» (м. Берегове), БФ «Громадські Ініціативи» (м. Перечин), БФ «Надія на милосердя» (м. Виноградів) та ХАРП «Хуст-Європа-Центр» (м. Хуст) у форматі Бюро інформування громадян. Між ними укладено договір про мережеву співпрацю та розвиток мережі Бюро. Окрім правового просвітництва Бюро сприяли розвитку місцевої демократії та підтримували громадські ініціативи (шляхом організації конкурсу міні-грантів), була надана підтримка сільським і селищним громадам Ужгородського району, а саме: с. Лінцях, Середнє, Кіблярах, Довге Поле, Баранинці, Барвінок та Підгорб [8].

У 2009 році Агентство «Вестед» здійснює громадське спостереження діяльності міського голови, міськвиконкому та міської ради міста Ужгорода на предмет відкритості, прозорості та публічності. Волонтери організації, озброєні картками спостерігача,

визначають наявність або відсутність відібраних експертами показників за трьома названими засадами. Основними цілями кампанії є збільшення рівня прозорості, відкритості та публічності органів місцевого самоврядування для забезпечення впливу громади на діяльність місцевого самоврядування [9].

Оскільки українська практика інституалізації транспарентності влади дедалі більше стає предметом емпіричних досліджень, такі дослідження здійсниться не лише державними установами, але і громадськими. У проведенні таких досліджень третій сектор грає особливу роль.

У 2008 році в Україні Комітетом підтримки студентського самоврядування та Центром громадської адвокатури та партнерами за сприяння програми «Верховенство права» Міжнародного фонду «Відродження» був започаткований дещо інший проект, спрямований на певну цільову аудиторію – молодь. Проект, що отримав назву «Реалізація та захист права на доступ до інформації про молодіжні програми та їх фінансування» [10], мав на меті сприяння та покращення реалізації права на доступ до інформації про молодіжні програми та їх фінансування на загальнодержавному та місцевих рівнях, навчання та активізацію молодіжних громадських організацій у реалізації права на інформацію та моніторингу доступності інформації про діяльність органів влади.

Громадський моніторинг доступу до інформації про діяльність органів влади у справах молоді складався з моніторингу пасивного доступу до інформації (моніторинг наявності обов'язкової інформації на веб-сайтах органів влади щодо роботи з молоддю; розширений моніторинг пасивного доступу до інформації про реалізацію молодіжних програм та бюджетного процесу про сприяння соціальному становленню молоді; моніторинг висвітлення діяльності органів влади, які працюють із молоддю) та моніторингу активного доступу до інформації.

У першому етапі (1-15 листопада 2008 р.) досліджувалася доступність інформації про діяльність Міністерства у справах сім'ї, молоді і спорту, усіх обласних державних адміністрацій, міських рад обласного значення, їх структурних підрозділів у справах молоді. У другому етапі робота буде проводитись тільки із визначеними областями.

Нещодавно, була також створена коаліція громадських організацій з моніторингу інформаційної відкритості. Діяльність коаліції громадських організацій з моніторингу інформаційної відкритості здійснюється в межах проекту «Сприяння активній участі громадян у протидії корупції в Україні «Гідна Україна», що виконується Менеджмент Системс Інтернешнл (MSI) завдяки підтримці Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та Корпорації Виклики Тисячоліття (MCC)».

Коаліція об'єднала шість організацій громадянського суспільства, які вже мають досвід спільної результативної діяльності у інших коаліціях в межах проекту «Гідна Україна»: «Агентство стійкого розвитку Луганського регіону» (м. Луганськ), «Фонд розвитку міста Миколаєва» (м. Миколаїв), ГО «Обличчям до обличчя» (м. Одеса), Асоціація «Поділля Перший» (м. Хмельницький), ГО «Буковинська фундація підтримки регуляторної реформи в Україні» (м. Чернівці). Координує діяльність коаліції громадська організація «Агентство з розвитку приватної ініціативи» (м. Івано-Франківськ) Її метою є дослідження стану інформування громадськості про діяльність органів місцевого самоврядування України, вироблення практичних рекомендацій для органів місцевого самоврядування та впровадження пілотних ініціатив щодо покращення їхньої інформаційної діяльності [11, с. 50].

В межах проекту вже було проведено навчальні тренінги з питань інформаційної політики для муніципальних посадовців міст обласного та республіканського значення України та підготовлено посібник з інформаційної відкритості, проведено рейтингування офіційних веб-сайтів українських міст традиційним [12].

Висновки. Інституалізація транспарентності влади проявляється у поступовому формуванні різноманітних структурних підрозділів в органах влади і місцевого самоврядування, що дає можливість реалізовувати транспарентність влади систематично і послідовно, сприяє певній уніфікації технологій забезпечення транспарентності влади та їх оптимізації. Проте проведені дослідження дозволяють оцінити як недостатню спроможність

цих підрозділів до взаємодії зі ЗМІ та зв'язків з громадськістю відповідно до вимог вироблення публічної політики влади.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Романюк С. В. Особенности демократизации политического управления в условиях глобализации : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. полит. наук : 23.00.04 политические проблемы международных отношений и глобального развития / С. В. Романюк. — Москва, 2005. — 23 с.
2. Дніпренко Н.К. Зміна парадигми в державному управлінні інформаційною сферою: комунікативний аспект 2005 года : автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. з держ. управління, спец. 25.00.01 державне управління: / Н.К. Дніпренко. — Д., 2005. — 20 с.
3. Гаврада І.О. Політика органів державної влади щодо ЗМІ в Україні: проблеми взаємодії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. політ. наук, спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / І.О. Гаврада. — Чернівці, 2007. — 22 с.
4. Гудима Н.В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.01 – «Теорія та історія державного управління» / Н.В. Гудима. — К., 2008. — 22 с.
5. Звіт про проведені дослідження «Оцінка спроможності структурних підрозділів з питань взаємодії з ЗМІ та зв'язків з громадськістю міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, виконувати свої функції на належному рівні» — Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України. — Жовтень, 2003. — 48с. — [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.dialog.me.gov.ua>.
6. Звіт за результатами опитування представників громадських організацій та медіа щодо стану захисту права на доступ до інформації. Український незалежний центр політичних досліджень і Центр політико-правових реформ в рамках Проекту «Сприяння створенню та лобіювання прийняття ефективних правових механізмів забезпечення доступу до публічної інформації» за підтримки Проекту MSI «Гідна Україна» [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://www.media.parliament.org.ua/uploads/docs/report_Latsyba.doc.
7. Право на доступ до інформації: теорія та практика / Харківська правозахисна група; Художн.-оформлювач Б.Є. Захаров — Харків: Права людини, 2008 р. — 348 с.
8. Бюро інформування громадян [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kapvested.info>.
9. Феськов В. Ужгород під лупою громадськості [Електронний ресурс] / В. Феськов. — Режим доступу : <http://www.kapvested.info>.
10. 1. Можливість для молодіжних організацій взяти участь у моніторингу права на доступ до інформації про діяльність органів влади з питань молоді у своєму регіоні. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.studua.org>.
11. Інформаційна відкритість органів місцевого самоврядування. Посібник для муніципальних посадовців / К. Рубановський, О. Федорович, А. Дуда; Загальна редакція О. Федорович. — Івано-Франківськ : ГО «Агентство з розвитку приватної ініціативи», 2009. — 96 с.
12. Презентовано результати першого рейтингування інтернет-відкритості українських міст / Проект «Сприяння активній участі громадян у протидії корупції в Україні» Гідна Україна. Коаліція громадських організацій України з покращення інформаційної відкритості [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rirc.if.ua>.

УДК: 327. 39(4)

Р. М. Крет

БІЛОРУСЬ І УКРАЇНА В РЕАЛІЯХ СХІДНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

У даній статті автором проаналізовано етапи відносин між Україною та Республікою Білорусь, починаючи з початку 1990-х років. Досліджено напрями двосторонньої співпраці та їх еволюцію протягом 2000-х рр.

Ключові слова: міжнародні відносини, Україна, Білорусь, Східне партнерство.

БЕЛОРУСИЯ И УКРАИНА В РЕАЛИЯХ ВОСТОЧНОЙ ПОЛИТИКИ ЕС

В статье автор даёт анализ этапов развития международных отношений между Украиной и Республикой Беларусь, начиная с 1990-х годов. Исследованы направления двухстороннего сотрудничества и его эволюции в 2000-х гг.